

6 μῆνας μετ' ἄλλων εὐδῶν μυρωδικῶν καὶ ἄλλων πραγμάτων χρησίμων εἰς τὸν καθαρισμὸν τῶν γυναικῶν. Ὑπῆρχε συνθήεια μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἰουδαίων νὰ κοσμῶσι τὸ στεφόμενον ζευγος μετὰ νυμφικῶν στεφάνων, οἱ ὅποιοι συνθήως συνίσταντο ἐκ χρυσοῦ, καὶ ἦσαν κατὰ τὸ σχῆμα πύργου. Ἀνευρίσκομεν τοῦτο τὸ ἔθος ἐν τῇ προσκλήσει τῆς νύμφης πρὸς τὰς συντρόφους αὐτῆς, «Ἐξέλθετε καὶ ἴδετε, θυγατέρες Σιών τὸν βασιλέα Σολομῶντα ἐν τῷ διαδήματι, μετὰ τὸ ὅποιον ἔστειλεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νυμφεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς εὐφροσύνης τῆς καρδίας αὐτοῦ.» (Ἄσμα Ἀσμάτων γ', 11). Καὶ ἐν τῇ προσκλήσει τοῦ νυμφίου, «Ἡ κεφαλὴ σου ἐπὶ σέ ὡς Κάρμηλος, καὶ ἡ κόμη τῆς κεφαλῆς σου ὡς πορφύρα ὁ βασιλεὺς εἶνε δεδεμένος εἰς τοὺς πλοκάμους σου».

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας αἰνίττεται τὸ αὐτὸ ἔθος ὅτε πανηγυρίζει, ἐν ἄσμασιν ἐκστατικῶν τέρψεων, τὴν μέλουσαν εὐτυχίαν τῆς Σιών. «Θέλω εὐφρανθῇ τὰ μέγιστα ἐπὶ τὸν Κύριον· ἡ ψυχὴ μου θέλει ἀγαλλιασθῇ εἰς τὸν θεόν μου, διότι με ἐνέδυσεν ἱμάτιον σωτηρίας, με ἐφόρεσεν ἐπένδυμα δικαιοσύνης, ὡς νυμφίον εὐπρεπισμένον με μίτραν, καὶ ὡς νύμφην κεκοσμημένην μετὰ τὰ πολυτίμα αὐτῆς καλλωπίσματα» (Ἡσαΐας ζα', 10).

Οἱ Ἕλληνες ἐκοσμοῦντο μετὰ στεφάνων ἐκ διαφόρων βοτανῶν καὶ ἀνθέων κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου τῶν διὸ ἡ Κλυτεμνήστρα ἐν τῷ Εὐρυπίδῃ ὁμιλεῖ οὕτω πρὸς τὸν Ἀχιλλέα περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ἰφιγενείας. «Ἄλλ' ἄχ! εἰς μάτην, καὶ τοι ἐστέρῃς αὐτὴν ἵνα γείνη νύμφη εἰς σέ»· Ἡ κόμη Ῥωμαίας νύμφης ἐστεφανοῦτο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μετὰ ἄνθη, ἀφοῦ διηρείτο εἰς 6 πλοκάμους μετὰ τὴν ἄκραν μιᾶς λόγῃς. Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔθος διατηρεῖται εἰσέτι ἄχρι σήμερον παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἕλλησι.

Ἡ τελετὴ τοῦ γάμου ἐπετελεῖτο συνθήως ἐν τινὶ κήπῳ ἢ ἐν ὑπαίθρῳ· ἡ νύμφη ἐτίθετο ὑπὸ τινι σκιᾷ κρατουμένη ὑπὸ 4 νεανιῶν· καὶ ἐκοσμεῖτο μετὰ χρυσῶν στολισμῶν ἀναλόγως τῆς τάξεως τῶν στεφόμενων προσώπων· πᾶσα δὲ ἡ συνοδεία ἐκραύγαζε μετὰ χαροποιᾶς ἀνευφημίας — «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος». Ὑπῆρχεν ἀρχαῖον ἔθος, κατὰ τὸ τέλος τῆς τελετῆς ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ τῶν νεονύμφων. Ὁ Βαθυήλ, ὁ Λάβαν, καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν εὐλόγησαν τὴν Ῥεθάκκαν καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν, «ἀδελφὴ ἡμῶν εἶσαι, εἴθε νὰ γείνης εἰς χιλιάδας μυριάδων, καὶ τὸ σπέρμα σου νὰ ἐξουσιάσῃ τὰς πύλας τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ! (Γέν. κδ', 60). Καὶ ἐν ἐποχῇ μεταγενεστέρᾳ τῆς τοῦ Ἰσαὰκ ὅτε ἡ Ῥούθ ἡ Μωαβίτις ἐνυμφεύσατο τὸν Βοὺζ, «πᾶς ὁ λαὸς ἐν τῇ πύλῃ καὶ οἱ πρεσβύτεροι, εἶπον, Μάρτυρες, ὁ Κύριος νὰ κάμῃ τὴν γυναῖκα, ἥτις εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκόν σου ὡς τὴν Ῥαχὴλ, καὶ ὡς τὴν Λείαν, αἵτινες ὠκοδόμησαν ἀμφοτέρω τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἰσχυρὸν ἐν Ἐφραθᾷ, καὶ ἔσο περίφημος ἐν Βηθλεέμ» (Ῥούθ,

δ', 11). Μετὰ τὴν εὐλογίαν ἡ νύμφη ὠδηγεῖτο, μετὰ μεγάλης πομπῆς εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός τῆς· τοῦτο συνθήως ἐγένετο τὸ ἐσπέρας· καὶ ἐν ᾧ ἡ συνοδεία προέβαινε χρήματα, γλυκύσματα, ἄνθη, καὶ ἄλλα πράγματα ἐρρίπτοντο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὄχλου, ἐπὶ αὐτὰς δὲ ταῦτα δι' ὑφασμάτων περιποιημένων διὰ τοιαύτας περιστάσεις, καὶ τὰ ὅποια ἐξετείνοντο κατ' ἰδιαιτέρον τρόπον ἐπὶ σκελετῶν. Ἡ χρῆσις μυρωδικῶν ἐν τοῖς ἀνατολικοῖς γάμοις εἶναι κοινὴ, καὶ κατὰ τινὰς μεγάλας περιστάσεις λίαν ἄφθονος. Οὐ μόνον τὰ ἐνδύματα τοῦ γάμου πληροῦνται εὐδιδῶν, τοσοῦτον, κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ ψαλμωδοῦ, ὥστε νὰ μυρίζωσιν ἐκ σμύρνης, ἀλόης, καὶ κασσίας, ἀλλ' εἶναι προσέτι συνθήεια αἱ παρθένοι νὰ προῦπαντῶσι καὶ ὀδηγῶσι τὴν γαμικὴν συνοδείαν μετὰ ἀργυροχρυσωμένων ἀγγείων μυρωδικῶν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Ὀλίγαι πόλεις ἐν τῷ κόσμῳ ὑπέστησαν μείζονας περιπετείας ὅσον ἡ πόλις ἥτις ἐγένετο ἐσχάτως ἡ σκηνὴ τοσοῦτων παραδόξων συμβάντων. Δὲν εἶναι πολλὰ ἔτη ἀφότου ἡ Ἀλεξάνδρεια ἦτο ἀπλὴ κώμη, συντηρουμένη διὰ τῆς ἀλιείας καὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν σπόγγων, ἀποκεχωρισμένη τοῦ ἐσωτερικοῦ διὰ ξηρῶν ἐρήμων καὶ δυσωδῶν ἐλῶν, σχεδὸν ἀνευ ὕδατος, καὶ περιωρισμένη εἰς στενὴν τινὰ γωνίαν μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοπρεπειᾶς. Τοσοῦτον ἡ ἀρχαία αὐτῆς δόξα εἶχε λησμονηθῇ ὥστε ὑπῆρξε δύσκολον νὰ ἐξευρεθῶσιν αἱ ἀρχαῖαι θέρμεις τῶν περιφήμων κτιρίων τὰ ὅποια περιεῖχε ποτέ. Τὸ Σεράπειον εἶχε ἀφανισθῇ ἐντελῶς ὡς καὶ ὁ τάφος τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐντὸς δὲ ὀλίγων ἐτῶν τὰ μόνα δύο λείψανα τῆς Αἰγυπτιακῆς τέχνης τὰ ἀπομείναντα ὅπως δειξώσιν ὅτι ἡ πόλις δὲν ἦτο καθολοκληρίαν νέα, ἤρπινθησαν.

Ὁ περιηγητὴς δύναται νὰ ἐρευνήσῃ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἐτέρου χωρὶς ν' ἀνακαλύψῃ τι ἀρχαιότερον τῆς στήλης τὴν ὁποίαν Ῥωμαῖος ἀνθύπατος ἀνήγειρεν ἐπὶ τοῦ πλησίον λόφου εἰς τιμὴν τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ὑπάρχουσιν ἀληθῶς ἡ ὑπῆρχον ἀρχαιότερα ἀντικείμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὀλόκληρος ἡ ἐσωτερικὴ αὐλὴ οἰκίας στηρίζεται ἐπὶ στηλῶν ἐκ τινος λαμπροῦ ναοῦ· ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τσαμίον ἢ ἐκκλησία ἔχει κιονόκρανα ἢ λιθόστρωμα δεικνύοντα τὰ ἐρείπια μεγάλης τινος οἰκοδομῆς· ἀλλὰ τὰ λείψανα ταῦτα δὲν εὗρονται εὐκόλως καὶ ἀνακαλύπτονται μόνον ὁπότεν μετασχηματισμός τις ὁδοῦ ἀποκαλύπτει τὴν ἐσωτερικὴν ἀνατομίαν πιπτούσης οἰκίας. Τὸ μόνον μέρος τὸ ὅποιον πιστοποιεῖται μετὰ τινος βεβαιότητος εἶναι τὸ Κώμελ-Δίκ, λοφίσκος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου εἶναι, ἢ ἦτο ἡ δεξαμενὴ τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων. Τοῦτο ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ Πάνειον, ἐξ οὗ, ὡς οἱ ἀρχαῖοι περιηγηταὶ ἀνέφερον, δύναται νὰ ἴδῃ τις ὀλόκληρον τὴν πόλιν. Οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς δὲν

συμφωνοῦσι περὶ τῆς θέσεως τοῦ μουσείου, τῆς βιβλιοθήκης ἢ τοῦ ἀνακτόρου τῆς βασιλείσης Κλεοπάτρας.

Τοῦτο δὲ εἶναι ἔτι μᾶλλον παράδοξον ὅσον ὀλίγαι πόλεις ἔχουσιν ἰσχυρότερον κεχαργμένους τοὺς γεωγραφικούς αὐτῶν χαρακτῆρας. Ἄλλ' ἡ ἀρχαία Ἀλεξάνδρεια ἐξετείνετο περαιτέρω πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς ἐπὶ τῆς παραλίης, καὶ μεσημβρινοανατολικῶς εἰς μέρος ἔνθα εἶναι νῦν ἔρημος, ἐνῶ ἡ νεωτέρα πόλις καλύπτει ὀλίγον τι πλεόστον τοῦ χώρου τοῦ ἀρχαίου Ἐπτασταδίου.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ συνοικία εἶναι μεγαλητέρα ἐν οὐχὶ πολυπληθεστέρᾳ τῆς Ἀραβικῆς· πρὸ δὲ τῆς ἀρτίως συμβάσης ἐξόδου καὶ τοῦ βομβαρδισμοῦ, ἡ πόλις θὰ περιεῖχε περὶ τὰς 250 χιλιάδας κατοίκων, ἐξ ὧν ὀλιγώτεροι τοῦ ἡμίσεως θὰ ἦσαν ἰθαγενεῖς μουσουλμάνοι. Τὸ εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον παρείχεν ἀσχολίαν εἰς πλείστους ἐκ τούτων. Εἰσὶν ἡ ἦσαν ταραχοποιοί, θορυβώδεις, ἀρπακτικοὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἀλλὰ ἡγάπων τοὺς Φράγγους, ἰδίᾳ δὲ τοὺς Ἀγγλους, πρὸς οὓς ὤφειλον, ὡς καλῶς ἐγίνωσκον, τὴν συντήρησίν των. Ὁ περιηγητὴς σπανίως εἶχε νὰ παραπονεθῇ διὰ ἀπρεπῆ συμπεριφορὰν τῶν κατοίκων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, πλὴν ἐνίοτε ἐκ τῶν στρατιωτῶν.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὠραία πόλις· οὐδεμίαν ὠραίαν οἰκοδομὴν περιλαμβάνει· καὶ τοὶ δὲ αἱ ὁδοὶ εἶναι εὐρεῖαι, αἱ οἰκίαι, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κεντρικῇ πλατείᾳ, εἰσὶν ἀκκονίστοι. Ἐκ τῆς θαλάσσης δὲν ὑπάρχει θέα τῆς πόλεως. Πληθὺς ἀνεμομύλων ἐπὶ τῶν χθιμαλῶν ἀμμοθῶν λόφων καὶ ἡ ἐλώδης ἔκτασις τῆς Μαρεωτιδὸς λίμνης, παρὰ δὲ τὴν θάλασσαν πληθὺς καπνοδόχων ἐργοστασίων ἐπιφαίνονται πρῶτον. Εἶτα μεταξὺ τῶν καπνοδόχων καὶ τῶν ἀνεμομύλων βλέπει τις τὴν Στήλην τοῦ Πομπηίου. Ὅσον πλησιάζει τις οἱ χθιμαλοὶ σωροὶ κιτρίνης ἢ λευκῆς ἄμμου λαμβάνουσι τὴν ἐμπράνειαν ὀχρωμάτων, καὶ κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ἐξωτερικοῦ λιμένος, τὸ μέγαρον τοῦ Μεῆ παρῆχει τὴν πρώτην ἐντύπωσιν τῆς νεωτέρας Αἰγύπτου. Ἀριστερᾷ τῷ εἰσερχομένῳ τὸν ἐσωτερικὸν λιμένα τὸ μέγαρον τοῦ Ῥασελτὶν ἐπιφαίνεται μὲ ποικιλίαν ἐξωστῶν καὶ σκιαδῶν. Αὕτη εἶναι ἡ δυτικὴ ἄκρη τῆς προτέρας νήσου τοῦ Φάρου. Ἐν τῇ ἀνατολικῇ αὐτῆς ἄκρᾳ εἶναι ὁ φάρος, ἀπὸ δὲ τοῦ καταστρώματος ἀτμοπλοίου εἶναι εὐκὸλον νὰ ἴδῃ τις ὅτι ἡ νῆσος εἶναι νῦν χερσόνησος, ὅτι δὲ ἐπὶ τοῦ συνδέοντος αὐτὴν ἰσθμοῦ, τοῦ ἀρχαίου Ἐπτασταδίου, κείται ἡ νεωτέρα πόλις. Αἱ οἰκίαι χωρίζουσι τοὺς δύο λιμένας, ἀμρότεροι τῶν ὁποίων ὑφίστανται ἔτι ἀλλὰ γίνεται μόνον χρῆσις τοῦ δυτικοῦ μετὰ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ καὶ τῶν ἀποβαθρῶν. Ὁ λιμὴν τῶντι καὶ τοὶ καλὸς ἡδύνατο μεγάλως νὰ βελτιωθῇ ἀλλ' ἡ ζηλοτυπία κυβερνητῶν ὡς ὁ Ἀραβὴ πάντοτε ἐμπόδισαν τὴν διάνοξιν καλλιτέρων εἰσόδων τῆς τοῦ Βογάζ περὶ οὐ τοσαῦτα ἡκούσαμεν ἐσχάτως. Ἡ καλλιτέρα θέα τῆς Ἀλεξανδρείας εἶναι ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας· ὀλίγα μίλια ἐξωθεν.

Οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπὶ πολ-

λὰ ἔτη θὰ κλαίωσι τὴν ὑπόταγὴν αὐτῶν εἰς τὸν Ἀραβὴ, οὐδεμίαν εἶχον ἐπιτοπίαν βιομηχανίαν πλὴν τὴν τοῦ ὑπηρετεῖν τοὺς Εὐρωπαίους. Δι' αὐτοὺς οἱ μικροὶ λαχανόκηποι κατὰ μῆκος τῆς διόρυγος Μαχμουτιᾶ ὑπῆρχον. Δι' αὐτοὺς στρατὸς ἀμαξηλατῶν, λεμβούχων καὶ ἀχθοφόρων, λούστρων καὶ σαρωτῶν τῶν μαγαζείων, ἐνήργουν τὰ διάφορα ταῦτα ἔργα. Πάντα ταῦτα τὰ ἔργα νῦν ἐμποδίσθησαν, δὲν ὑπάρχει γεωργία ἢ ἐμπορία τοῦ τόπου, οὐδὲν ὁ ἄραψ δύναται νὰ πράξῃ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὅταν οἱ παρέχοντες αὐτῷ ἔργασίαν ἀποσυρῶσιν. Εἶναι δὲ ζήτημα πότε καὶ ἐάν οὗτοι ἐπιστρέψωσιν. Ἐν τούτοις πρέπει οὗτος νὰ ζήσῃ, ἢ ἄλλως νὰ ἀποθάνῃ. Ἡ πόλις ἐρημώθη. Τὴν ἀποχώρησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς συνοικίας πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ τῆς Ἀραβικῆς. Οἱ λαλοῦντες περὶ Αἰγύπτου διὰ τοὺς Αἰγυπτίους θέλουσι χαρῇ διὰ τὴν ἐρήμωσιν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀλλ' ὁ κόσμος ἐν γένει οὐδόλως θέλει συμμερισθῇ τὰς ἰδέας αὐτῶν. Δὲν εἶναι μυστήριον ὅτι πρὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶναι στάσιμος. Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ πρὸ πολλοῦ καὶ δικαίως ἐροβήθησαν τὸ Πόρτ Σαῖδ ὡς ἐφάμιλλον προσωρισμένον νὰ τοὺς γυμνώσῃ καθ' ὁλοκληρίαν. Ἡ Ἀλεξάνδρεια κειμένη ἐπὶ ἀρχαίας θέσεως καὶ ἔχουσα ἀρχαίαν ἀραβικὴν πόλιν ἐν τῇ μέσῳ αὐτῆς, εἶναι ἥττον ὑγιεινὴ τοῦ Πόρτ Σαῖδ. Ἐὰν ἡ Ἀλεξάνδρεια ἀναλάβῃ ποτὲ πρέπει νὰ καταβάλῃ προσπάθειαν ὅπως ἐφελκύσῃ τὸ ἐμπόριον. Ἡ εἴσοδος τοῦ λιμένος πρέπει νὰ ἐκδοθυθῇ· τὸ τελωνεῖον πρέπει νὰ ἀνοικοδομηθῇ· καλὸν ξενοδοχεῖον πρέπει νὰ ἰδρυθῇ, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὡς ἄνθρωπος ἀναλαμβάνων ἐκ κινδυνώδους ἀσθενείας, ἡ Ἀλεξάνδρεια πρέπει νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ μετασχηματισθῇ, νὰ εὐκολύνῃ τὴν κίνησιν καὶ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν οὐδὲν πράττοντα Τοῦρκον διοικητὴν αὐτῆς δι' ἐπιτροπῆς ἥτις νὰ ἦναι οὐ μόνον ἱκανὴ ἀλλὰ καὶ νὰ θέλῃ νὰ βελτιώσῃ τὴν πόλιν καὶ τὸν λιμένα.

Εἰς τῶν πρεσβυτέρων ἀδελφῶν τοῦ διασῆμου καὶ δημοφιλῆς Ἱεροκλήρου τῆς Ἀγγλίας Moody, ὅστις ἔδει νὰ ἦ τὸ πρῶτον στήριγμα τῆς οἰκογενείας, ἐγένετο ἀτίθασσος καὶ κακότροπος, ἐπὶ τέλους δὲ αἰφνῆδιδως ἐγένετο ἄφαντος. Ἐπὶ ἔτη οὐδεμίᾳ εἰδησις περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος ἤρχετο εἰς τὴν χίρην μητέρα του, ἐφαίνετο ἐνίοτε ὅτι ἡ καρδιά αὐτῆς θὰ ἐρηγνύετο δι' αὐτόν. α"Ω ἐὰν ἡδύναμην μόνον νὰ μάθω ὅτι ἀπέθανεν, θὰ ἦτο καλλίτερον. Ἰσως εἶναι ἀσθενὴς καὶ ἐν ἐνδείᾳ· ἴσως περιῆλθεν εἰς συναναστροφὴν κακῶν ἀνθρώπων, οἵτινες θέλουσιν τὸν καταντήσῃ ὡς ἐκυτούς.» Ἡ οἰκογένεια αὐτῆς ἐκάθητο περὶ τὴν πυρὰν καὶ ἤκουε διηγήσεις παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Τί ἐπραττε, τί ἔλεγε, πῶς ἐφαίνετο, πῶς ἦτο εὐγενὴς πρὸς φίλον του καὶ ἔχασε μεγάλῃν ποσότητα χρημάτων δι' αὐτόν, καὶ οὕτω ἡ μικρὰ αὐτῶν οἰκία εἶχεν ὑποθηκευθῇ, καὶ ἦσαν πτωχοί. Ἀλλ' ἐὰν κατὰ τύχην ὠμίλει τις περὶ τοῦ ἀπόντος ἀδελφοῦ, βαθεῖα σιωπὴ ἐπηκολούθει καὶ δάκρυα ἐχύνοντο παρὰ τῆς μητρὸς καὶ ὅλοι ἀπεσύροντο εἰς τὴν κλίνην διότι τὸ ὄνομα